

УДК 336.71

Черній І. – ст. гр. ПФ-41

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ ЯК СПОСІБ ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ ДО БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Винник Т.М.

Chernii I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FINANCIAL LITERACY AS A WAY RESTORE CONFIDENCE IN THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE

Supervisor: PhD. Vynnyk T.M.

Ключові слова: банківська система, фінансова грамотність.

Keywords: banking system, financial literacy.

За даними соціологічних опитувань 62 % населення України не довіряє банкам, що спричинено низкою причин: негативним досвідом минулих років – неповерненням вкладів Ощадбанком СРСР, банкрутством АТ КБ «Україна» у 2000-х роках, військовими діями на сході України, девальвацією гривні, яка у 2014 році сягнула 100%, панікою на грошово-кредитному ринку держави тощо. Як результат – відтік депозитів з банків України, який в 2014 році склав понад 50 мільярдів у гривнях та близько 9 мільярдів у доларах (майже третина депозитів фізичних осіб).

В сучасних умовах одним із найбільш ефективних способів відновлення довіри населення до банківської системи є підвищення рівня фінансової грамотності населення.

Результати проведеного опитування в Україні в 2014 році свідчать про недостатньо високий рівень фінансової грамотності населення — лише 9,2% на постійній основі контролюють свої доходи та витрати, а фінансовим плануванням власного бюджету цікавляться лише 8,7% опитаних. Цей фактор не в останню чергу впливає на популярність банківських послуг. Тому серед громадян, яким вдається робити заощадження, найбільшою популярністю, поки що, користуються заощадження в готівковій формі (44,4% опитаних), 0,3% — вкладають в золото або ювелірні вироби, і лише 3,7% українців кладуть вільні кошти в банк. Найбільш популярні банківські заощадження серед людей 30-39 років (5,9% таких респондентів зберігають вільні кошти саме в банках). Має значення і рівень освіти. Серед людей з вищою освітою банківські заощадження використовують 6,9%, тоді як серед людей із середньою освітою — тільки 2%.

Проведені дослідження дозволяють виявити проблеми і вибрати найбільш дієві заходи для їх вирішення. З метою зміцнення довіри, банкам треба підвищувати рівень обізнаності населення про свою діяльність та роль у суспільстві.

Недостатня фінансова грамотність сьогодні є перешкодою для розвитку ринку банківських послуг. Це пов'язано, по-перше, з недостатнім розумінням споживачами ризиків і вигод використання фінансових послуг; по-друге, низький рівень знань і компетенції в галузі права та інформації щодо юридичних обов'язків при використанні фінансових послуг; по-третє, невпевненість споживачів у прийнятті фінансових рішень;

по-четверте, недостатній доступ населення до фінансових послуг, враховуючи, що частина території України є окупованою.

Зростання фінансової грамотності населення дозволить більш активно розвиватися сектору безготівкових фінансових транзакцій, підтримає тенденцію до зниження готівкового грошового обігу, що також буде вести до збільшення збору податків, прозорості і підконтрольності фінансового сектора. Підвищення фінансової грамотності сприяє зростанню якості фінансових послуг, дозволяє розширити можливості громадян ефективніше використовувати фінансові послуги. Цей процес скорочує уразливість перед фінансовими кризами, а також веде до поступового зниження ризиків зайвої особистої заборгованості громадян за споживчими кредитами, зменшення ризиків шахрайства з боку несумлінних учасників ринку, будучи важливим фактором захисту споживачів фінансових послуг. Фінансово грамотне населення в цілому краще підготовлене до кризових ситуацій і може краще захистити себе, краще орієнтуватися в умовах світової фінансової кризи: розбиратися з податковими деклараціями, вибирати собі пенсійні плани зберігати свої накопичення, правильно приймати інвестиційні та інші фінансові рішення і не піддаватися паніці, що є дуже важливим у наш час.

За ініціатииви Національного банку України щорічно, починаючи з 2013 року, в рамках реалізації Плану заходів з підвищення рівня фінансової грамотності населення, проводиться Всеукраїнський тиждень фінансової грамотності у школах, ВНЗ, банківських установах, громадських організаціях тощо. Розвиток фінансової грамотності є важливим напрямком зміцнення середнього класу, ощадної поведінки населення як основи макроекономічної стабільності і розвитку сучасного фінансового сектора.

Крім цього, з метою підвищення фінансової грамотності громадян та обізнаності споживачів банківських послуг у достовірній інформації слід: по-перше, підвищити рівень впевненості громадян щодо захищеності їх інтересів та прав як споживачів банківських послуг; по-друге, забезпечити необхідний нормативно-правовий захист прав споживачів таких послуг; по-третє, усунути прояви недобросовісної поведінки на ринках фінансових послуг щодо споживачів - фізичних осіб; по-четверте, розробити механізм захисту споживачів від ризиків, пов'язаних з отриманням даних послуг; по-п'яте, розробити ефективний та доступний механізм врегулювання спорів між надавачами та споживачами фінансових послуг. У наш непростий час необхідно забезпечити необхідні умови для доступу всіх громадян України до ринку фінансових послуг, а основне забезпечити доступ до них на тимчасово непідконтрольні території України. Також для підвищення фінансової грамотності населення потрібно вживати всі існуючі інформаційні канали: офіційний сайт НБУ, засоби масової інформації, друковану продукцію, різні форми навчання (тренінги, семінари, конкурси, презентації, екскурсії) тощо. Важливу роль має відігравати протекціоністська комунікаційна політика НБУ та Уряду, яка повинна формувати в суспільстві «заощаджувально-інвестиційну» модель поведінки та систему цінностей, серед яких довгострокові банківські заощадження, інвестиційні вкладення, безготівкові роздрібні розрахунки мають стати раціональним свідомим вибором громадян.

Таким чином, підсумовуючи зазначене вище, можна зробити такі висновки. Підвищення рівня фінансової грамотності населення України потребує не лише зусиль із боку учасників фінансового ринку, а й проведення послідовної державної політики у цій сфері. Це дасть змогу забезпечити комплексний підхід до формування фінансової грамотності громадян та підвищити ефективність заходів, спрямованих на вирішення цієї проблеми.